

daf yomi summary

siyum mesechet shabbat 5780

We may have finished learning Mesechet Shabbat, but did we capture it's spirit?

EDITION: 27

This edition of the Daf Yomi Summary sheet is dedicated in memory of Rabbi Adin Even-Israel Steinsaltz z"l. One of his greatest achievements was bringing the Talmud to the entire Jewish people in accessible Hebrew and English. His translation and commentary allowed ancient texts to be approachable. In his memory, we hope this newsletter advances your understanding of Shabbat and encourages further study.

The Daf Yomi Summary sheet is a crowd sourced newsletter produced on a weekly basis. If you would like to receive the newsletter join our whatsapp group <https://bit.ly/daf-daily-insights2> or our Facebook page <https://www.facebook.com/dafyomisummary> Our whatsapp group also contains a 3 minute daily audio daf in-sight by Rav Effie Kleinberg.

A huge thank you to all the many writers who contributed to the Mesechet Shabbat editions. Thanks to Rabbi Natan Farber for allowing us to use his visual representations; www.style-a-daf.com and also a big thank you to our fantastic editorial team.

Thanks to all our highly esteemed writers:

Rabbi Dovid Horwitz	Page 1
Rabbi Shalom Rosner	Page 2
Rabbi Dr Avraham Alan Kimche	Page 3
Rabbanit Michelle Farber	Page 5
Rabbanit Malke Bina	Page 5
Rabbanit Sarah Baumol	Page 5
Rabbanit Michal Tikochinsky	Page 7
Rav Yosef-Tzvi Rimon	Page 8

One of the most glaring examples of this is regarding the melacha of carrying on Shabbat. The laws of carrying on Shabbat are found in one large siman in Shulchan Aruch, siman 301, and many Jews today do not even learn these laws because most of us live in cities that are "closed in" with an eiruv, making it permissible to carry from our houses into the street and vice versa. It is only when a person travels overseas and finds himself in a city without an eiruv, that he wakes up to the fact that there is a whole set of laws that he has to quickly study so as not to desecrate the Shabbat. Can one wear gloves on a cold winter's day? Can jewelry be worn in the streets?

These issues only continue as we begin Mesechet Eiruv. After learning the first few pages of Eiruv, more questions arise. Can I carry items in the lobby of my hotel? Can I carry from my room into the stairwell? Of course, these questions too, become moot when we live in our cities that have a city wide eiruv, but for those who do not or for those on holiday, these concepts become suddenly very significant and very confusing.

After studying and teaching the entire gemara Shabbat and beginning of Eiruv, I find that the gemara's treatment of the concepts and laws of the melacha of carrying are so out of proportion with the other 38 melachot. Most of the melachot are given a few lines of text in the gemara, yet the melacha of carrying is discussed and analyzed at length in more than 5 chapters in the mesechet! And then we have an entire mesechet Eiruv also devoted to the topic! Why are the sages so "infatuated" with this melacha?

Perhaps the answer can be found in the fact that the sages refer to the melacha of carrying as a "melacha gerua", an inferior melacha. The reason for this is because, unlike by all of the other melachot where the object undergoes some sort of physical change, by this melacha the object is not altered at all. The only change is to its location. The sages were concerned that the Jewish people would treat this melacha lightly and come to transgress the Shabbat. In order to convince Am Yisrael that this melacha is as important as the others, they devoted pages and pages and chapter upon chapter to it. Additionally, the gemara tells us that the Rabbinic institution of the concept and laws of muktzeh are also based on a concern that handling objects unnecessarily may lead one to carry them out of the house and thereby transgress the melacha of carrying.

Even so, to say that the sages "overcompensated" due to the inferiority of this melacha, by devoting 5 chapters to it, sounds a bit

THE SPIRIT OF SHABBAT THROUGH EIRUV

THANKS TO RABBI DOVID HORWITZ

I would like to take this opportunity to wish a hearty mazel tov and yasher koach to all of you who have completed the study of Mesechet Shabbat during this current daf yomi cycle. Studying the laws and principles of Shabbat through the lens of the gemara provides one with such a deeper awareness of the beauty and importance of Shabbat that cannot be found in just studying the halacha sefarim pertaining to the laws themselves.

ברכות (63)	Jan 5 2020
שבת (156)	Mar 8 2020
עירובין (104)	Aug 11 2020
פסחים (120)	Nov 23 2020
שקלים (21)	Mar 23 2021
יומא (87)	Apr 13 2021
סוכה (55)	Jul 9 2021
ביצה (39)	Sep 2 2021
ראש השנה (34)	Oct 11 2021
תענית (30)	Nov 14 2021
מגילה (31)	Dec 14 2021
חולת קטן (28)	Jan 14 2022
חגיגה (26)	Feb 11 2022
יבמות (121)	Mar 9 2022
כתובות (111)	Jul 8 2022
נדרים (90)	Oct 27 2022
נזיר (65)	Jan 25 2023
סוטה (48)	Mar 31 2023
גיטין (89)	May 18 2023
קידושין (81)	Aug 15 2023
בבא קמא (118)	Nov 4 2023
בבא מציעא (118)	Mar 1 2024
בבא בתרא (175)	Jun 27 2024
סנהדרין (112)	Dec 19 2024
מכות (23)	Apr 10 2025
שבועות (48)	May 3 2025
עבודה זרה (75)	Jun 20 2025
הוריות (13)	Sep 3 2025
זבחים (119)	Sep 16 2025
תמורת (109)	Jan 13 2026
חזין (141)	May 2 2026
בכורות (61)	Sep 20 2026
עירובין (33)	Nov 19 2026
תמורה (33)	Dec 26 2026
כריתות (27)	Jan 24 2027
מעילה (36)	Feb 20 2027
נדה (72)	Mar 28
Mar 28	
SIYUM HASHAS	Jun 7 2027

contrived. I would like to suggest that the sages are not overcompensating. They are teaching us that this melacha is actually more important than all of the others! This melacha, and the related rabbinic injunction of muktzeh, teaches us that Shabbat is not just about refraining from engaging in creative work. It is about resting. The point of Shabbat is to rest and to disconnect from our weekday mindset. A person can refrain from melacha but still not be in the mindset of Shabbat because he is rearranging the furniture within his house all day, or reading financial documents or mundane publications, etc. The melacha of carrying teaches us that Shabbat observance must transcend the adherence to refraining from physical work. It must incorporate refraining from even the act of carrying, a non-transformative and non-exerting activity, to teach us that we have to be totally disconnected from any form of work, in order to connect to the holiness of Shabbat.

We who live in cities with eiruv in some ways lose out on the opportunity to practice this most important of melachot, but by adhering to the laws of muktzeh, and by filling our shabbat days with Torah study and zemirot at the Shabbat table, we most certainly can and will tap in to the spirit and holiness of all that Shabbat has to offer!

HADRAN ALACH MESECHET SHABBAT

THANKS TO RABBI SHALOM ROSNER

Rav Soloveitchik once noted at a Siyum that we say "הדרן עלך מסכת שבת" - "We will come back to you, Masechet Shabbat." What exactly do the words "Hadran Alach" mean? That we're going to come back?? We're leaving? We're finished! We're going to another masechta...?!

So Rav Soloveitchik explained, based on the Tosafot in Masechet Brachot on Daf Yud Alef (context there is Birkat Hatorah). Tosafot there asks, "Why is it that every time we do a mitzvah, if we take a break from the mitzvah then come back, we would have to make a new bracha? For example, for Succah: If you go to leave the Succah for a while and you come back, you have to make a new bracha on the Succah. If I take off my Tefillin and put them back on for Mincha, I have to make a new bracha. So, you always have to make a new brachah when you are doing a mitzvah after a hefsek. But, by Birkat HaTorah, you do Birkat HaTorah once in the morning and that's it, even if we take a couple hours break.

So why is it that we don't have to make a new bracha when we start learning Torah again? Tosafot asked that in Brachot Daf Yud Alef, and Tosafot's lashon is "Torah is different."
"יש לאומר דשאיני תורה דאינו מייאש דעתו..." - It does not leave his mind...
"דכל שעה דמחויב ללמוד דכתיב והגיתם בו יומם ולילה." It's as if you are commanded to learn always as though learning without a break. What does that mean? What is Tosafot driving at - "דאינו מייאש דעתן"?

Rav Soloveitchik says there are two types of awareness that we have in life. We have what's called latent awareness, and we have what's called acute awareness. When children are at home with their mother, so the mother has acute awareness of her children. She knows they're there. They're at the the forefront of her mind. When

the children go off to school and the mother's home alone without the children, they're no longer in the acute awareness compartment in her brain, but latent awareness in the back of her mind. The children are always in the back of a mother's mind. That's latent awareness. That's what we say by "Hadran" and "Hadran Alach." Right now, we're switching the compartment of Shabbat from acute to latent, and we're putting in Masechet Eiruv as the acute awareness.

"B'Hadran Alach." Don't leave us. We're not forgetting you, we're just switching the compartment where Masechet Shabbat is. And as we have a Siyum for Masechet Shabbat, it is even more crucial not to say "Hadran" as a "Goodbye". We have to make sure to say, "Hadran, we're going to return." And we should never leave because, after all, Shabbat is not something that we learned - it's one seventh of our life. We have to make sure to live Masechet Shabbat and not just to learn Masechet Shabbat.

We know the Gemara tells us here in Masechet Shabbat that in Masechet Beitza, which we had back towards the beginning of the Masechet, that Shabbat is called a "matana tova". Shabbat is called a wonderful gift that was given to the Jewish people. The question is, why is Shabbat called the matana tova? Succot is a matana tova, Pesach is a matana tova. All the holidays are great gifts, and all the mitzvot are a matana tova! Why davka Shabbat?

The Mefarshim explain: the Aruch HaShulchan quotes this at the beginning of Hilchot Shabbat, and others explain that it makes sense that the other holidays weren't given to the other nations. Does it make sense that the Greeks don't celebrate Purim, or that the Romans don't celebrate Succot, or that the Egyptians don't celebrate Pesach? Of course! Because it was about a historical experience that the Jewish people went through. We were victorious. We had a salvation. So we celebrate. So it makes sense that all of them weren't given to the other nations.

But Shabbat is "זכר למעשה בראשית". Shabbat is zecher to the creation of the world. So, logically, every single person in the world should have to keep Shabbat. Everyone. Every אדם. And yet not only do they not have to keep Shabbat, they're not allowed to keep Shabbat. That shows Shabbat is a matana tova - Shabbat is a special gift that shows His love for us because He could have given it to the other nations and yet He didn't.

And that's what we say in the davening on Shabbat morning: "ולא נתת לגויי הארצות ולא הנחלת לעובדי פסילים" - You didn't give it to the other nations." We don't have a parallel language like that in the Yom Tov davening because there, there is no הווה אמינא to give it to the other nations. But here, Shabbat could have been given, and yet it was only given to us. That shows the matana tova; Shabbat is our own. Shabbat is איות, our sign, our connection to הוא הקדוש ברוך הוא.

Rav Soloveitchik also notes in a different place that the Rambam discusses at the end of Massechet Shabbat; How does one get ready for Shabbat? Rambam says: "We wash, we take a shower for Shabbat and we're מעטף - we garb ourselves in special clothing. We sit, יושב ומיחל לקבל את פני השבת - we sit with anticipation. We gather in groups."

"Interestingly," says Rav Soloveitchik, "those four parts of preparation עיטוף, רחיצה, יושב ומצפה, תפילה. It's the same exact way we prepare for another religious experience, and that is תפילה. We

prepare for Tefillah in the same way as we prepare for Shabbat. We wash. The Rambam is very makpid about washing one's hands. We sit there with anticipation - **שעה אחת**. As the Chassidim Rishonim used to sit. We wrap ourselves in in a tallit. We dress ourselves in special clothing and we gather in groups, **תפילה בציבור**."

What's the connection between Shabbat and Tefillah? Rav Soloveitchik quoted his grandfather, Rav Chaim, who has a famous thought in Hilchot Tefillah answering a stira in the Rambam, that Tefilla has two types of kavanah: One is to know what the words mean, but number two is to know that you're standing before G-d. Tefillah is a private conversation that we have with HaKadosh Baruch Hu. "If that's what Tefillah is," says Rav Soloveichik, "then that's what Shabbat is as well." Shabbat is a 25 hour a week intense experience where we're able to be with HaKadosh Baruch Hu, an experience of 'עמידה לפני ה'. And that's why we get ready for Shabbat in the same way as we get ready for Tefillah, because it's the same intense religious experience. We just have to recognize that it is that experience.

The Shem Yishmuel writes that we say "**צאתכם לשלום**" to the Malachim. Why do we say this? The Malachim just came! As we saw in the Gemara קיט - the Malachim come in and bless us that our table should be set next week, so why is it that we say to them "**צאתכם לשלום**"? Says the Shem Yishmuel, "Because when we come to the Shabbat table, it's yichud with HaKadosh Baruch Hu, so even the Malachim can't stay here." They have to leave and it is just us and HaKadosh Baruch Hu.

So, we have to recognize as we finish Masechet Shabbat, we're not leaving. We're putting it in a different compartment maybe, but Shabbat can never be left. Shabbat has to be lived. Shabbat has to be experienced.

רצונן יהי ירונו that we are able to experience the Shabbat with all of its amazing spiritual aspects for many years to come.

מזל טוב on this great achievement!

THE SPIRIT OF SHABBAT

THANKS TO RABBI DR. AVRAHAM ALAN KIMCHE

Rambam: Mishneh Torah. Hilchot Shabbat. (30.1)

ארבעה דברים נאמרו בשבת. שנים מן התורה. ושנים מדברי סופרים והן מפרשין על ידי הנביאים. שבתורה (שמות כז) "זכור" ו (דברים יא) "שמור". ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד וענג שנאמר (ישעיה נח יג) "וקראת לשבת ענג ולקדוש ה' מכבד":

Four things have been commanded regarding the Sabbath; two on biblical authority, and two on the authority of the sages and clearly expressed by the Prophets. The Torah says: Remember (Exodus 20:8) and Observe (Deuteronomy 5:12); the Prophets clearly speak of Honor and Delight, as it is written: "Call the Sabbath a delight, and the Lord's sacred day an honor" (Isaiah 58:13).

The essence of Shabbat therefore lies in understanding these four categories, Zachor, Shamor, Kavod and Oneg. Everything in the 157 pages of Massechet Shabbat is connected to one of these four facets

of the Shabbat. I would like to suggest that the 'Zachor' category is the macro aspect of Shabbat, while the 'Shamor' relates to the micro details of the day. Learning through Massechet Shabbat is a 157 daf journey through some of the most profound and magnificent ideas and concepts in Judaism. It is also a unique blend of the macro and the micro, the greatest possible ideas of cosmic significance, expressed in the minutest details of human activity.

Let's look closely at one of the macro ideas as it is expressed here:

Talmud Bavli. Shabbat 119b

אמר רבא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר "ויכולו", דאמר רב המנונא: כל המתפלל בערב שבת ואומר "ויכולו", מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית

Rava said, and some say it was Rabbi Yehoshua ben Levi who said: Even an individual who prays on Shabbat evening must recite the passage: "And the heavens and the earth were finished [vaykhullu]" (Genesis 2:1-3), as Rav Hamnuna said: Anyone who prays on Shabbat evening and recites the passage of vaykhullu, the verse ascribed him credit as if he became a partner with the Holy One, Blessed be He, in the act of Creation.

The first three pesukim of Bereishit Ch.2, ויכולו השמים והארץ... are usually said three times on a Friday evening. Once together with the community in shul, once in the quiet amidah, and once in Kiddush at home. This reflects the three different roles that a person plays in life, - as an individual, as a member of a community and a nation, and within a family unit. In each of these roles one makes this pronouncement, recognising the unique sanctity of the day.

Chazal tell us, in the citation above, that with these verses recognising the sanctity of Shabbat, the human being is transformed from the status of simply being one of the creatures of the universe, one among billions of life forms, into an almost inconceivably significant entity, we are 'becoming a partner with G-d the Creator'?

What is the nature of this partnership? How does Shabbat redefine the role of human beings in the cosmic plan of Creation?

The key lies in the text of the Friday evening amidah which describes Shabbat as integral to תכלית מעשה שמים וארץ... the purpose of Creation. The Creator of the Universe has given human beings a unique Neshama, with a consciousness and awareness that enables us to look at the world and sense the Presence of God and His guiding hand. This is primarily achieved on Shabbat by stepping off the treadmill of everyday life, moving outside of the physical cause and effect of world-building, and dedicating our thoughts to spiritual matters, personal, communal and national.

By disconnecting from all the 39 categories of work listed in the mishna (73a) one is making a statement which transforms us and the whole world.

The Sefat Emet sees another level of meaning in the word ויכולו connecting it to the word כלי, - a receptacle. Seen in this way, these words mean that as Shabbat starts, the world becomes more than a magnificent system of the laws and the matter of Nature, it becomes a vessel which contains the Infinite Light of the sanctity and presence of G-d.

THE THREE DIMENSIONS OF SHABBAT

This essence of Shabbat can be summed up in three concepts, - Emunah, Kedusha, and Freedom; and from a closer look at the words of the Kiddush on Friday night we find all these three different definitions of Shabbat.

זכרון למעשה בראשית / תחלה למקראי קדש / זכר ליציאת מצרים

Each of these three definitions come from a different Parsha in the Torah. The first is in the Ten Commandments in Yitro (Shemot 20.11), where Shabbat is **זכרון למעשה בראשית**, to commemorate the Creation of the Universe.

This is the foundation of our Emunah, the belief that the Universe was created for a purpose by Hashem, and is not random. The day of Shabbat is therefore a weekly reminder of that **תכלית** and offers an opportunity for every person to connect to that purpose.

The second is in Emor (Vayikra. 23.3) where the Torah lists all the Chagim and Yamim Nora'im of the annual Jewish calendar, but the introduction to that list is the mitzvah of Shabbat as the prime source of all sacred time, - **תחלה למקראי קדש**. This key concept is that there are times when we find the spiritual message of the Torah to be closer to us and more accessible.

The third definition is in the second version of the Ten Commandments in Va'etchanan (Devarim 5.15). In this instance the Torah connects Shabbat to Yetziat Mitzrayim, **זכר ליציאת מצרים**, - to remember that the creation of the Jewish People gave them freedom from slavery, **מעבדות לחרות**. Here the essence of Shabbat is the halachic requirement of **מלאכה**, forbidding all types of creative work. This at first sight appears to be very restrictive, but in reality it creates the freedom to step off the treadmill of everyday life and enables Shabbat to be an island of peace and **מנוחה** when a person can reflect on the values and meaning of his or her life.

The principle of 'Kavod' and 'Oneg' mentioned in the citation from Rambam above, derived from a pasuk in Isaiah (58.13), prescribes the way in which we are required to enhance the experience of the day itself.

'Kavod' relates to activities done before Shabbat starts, like dressing in special clothing, cleaning the house to make it look beautiful, bathing, lighting candles, etc. 'Oneg' describes activities performed during the day itself, like eating three special meals, two loaves of challot, family life, etc. In order to define permitted and forbidden work on Shabbat, in Massechet Shabbat we find all human actions analysed under the talmudic microscope in the greatest detail. This is the 'Shamor', - the micro elements of Shabbat.

Just to choose one item, somewhat random, we can look at the discussion (Daf 105b) raised in the mishna regarding one of the 39 categories of forbidden work called 'Koreia' - tearing. Generally this is done as part of a creative process, for instance in tailoring a garment, in order to get a piece of material of the correct size.

However, there is a general principle that **המקלקלים פטורים**, meaning that a destructive act is not considered part of the **מלאכה** which is forbidden.

The talmud analyses how we would define a person who tears his jacket in a fit of anger, **הקורע בחמתו**. One source cited there in the **ברייתא** says it's forbidden, while the other source in the **משנה** says it's

destructive and therefore not a **מלאכה**. There's no question that in terms of the object, is it a **תקון חפצא**, regarding the item of clothing, this is a destructive act and therefore does not fit the category of forbidden creative work.

However, there is another way of looking at it, that the person in a rage who vents his anger on tearing something and as a result will feel more calm, has done something he experiences as beneficial to him, resulting in a **תקון גברא**. (see Kehillot Yaakov, Steipeler, ch.36)

How do we apply the principle of **מקלקל**, when the act is objectively destructive but subjectively beneficial?

The talmud here (105b) uses this opportunity to denounce unreservedly this type of uncontrolled anger, but at the same time subjects the action to minute analysis in terms of the 'Shamor' of the Laws of Shabbat. The Rambam (Hilchot Shabbat 10.10) compares this to someone who tears his garment as an act of mourning, which he rules as a violation of Shabbat on account of its subjective positive value. He sees the alleviating of his anger as a beneficial outcome. Rashi and the Raavad disagree, they see the venting of anger as an act with no positive value, as the person is allowing himself to act violently in anger and by giving in to this drive is actually damaging his soul.

This is debated in the Rishonim and Acharonim in greatest detail, and it's not my intention here to expound further. However, it is an example of the depth of the micro details of 'Shamor', analysing human intention and action, which are found repeatedly throughout Massechet Shabbat.

Finally, to end with the closing words of The Rambam (30.15) where he emphasises the centrality of Shabbat in Jewish life, and that to lose Shabbat is to lose one's Jewish identity, because it is the unique link between G-d and the Jewish People.

והשבת היא האות שבין הקדוש ברוך הוא ובינינו לעולם. לפיכך כל העובר על שאר המצוות הרי הוא בכלל רשעי ישראל. אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ומזלות ושניהם כעובדי כוכבים ומזלות

Shabbat is the sign between the Holy One, blessed be He, and us forever. Hence anyone who transgresses the other commandments is included among the sinners of Israel. But one who desecrates Shabbat in public is like an idolater.

לפיכך משבח הנביא ואומר (ישעיה נ"ב) "אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו" וגו'

וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כחו כבר מפרש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא. שנאמר (ישעיה נ"ד) "אז תתענג על ה' והרכבתך על ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר".

Therefore the prophet praises one who observes Shabbat and says (Isaiah 56:2), "Happy is the man who does this, and the man who holds fast to it; who keeps Shabbat and does not profane it, etc."

And the reward in this world—beyond the reward that is saved for the world to come—for anyone who observes Shabbat according to its law, honors it and delights in it according to his ability, is explicit in the Torah. As it is stated (Isaiah 58:14), "Then you can delight in the Lord; and I will set you astride the heights of the earth, and feed you the heritage of your father Jacob—for the mouth of the Lord has spoken."

HADRAN ALACH MESECHET SHABBAT

THANKS TO RABBANIT MICHELLE FARBER

The biblical text that concludes the building of the Mishkan uses the phrase ויכל. Almost identical terminology of ויכלו describes the conclusion of the creation of the world thus creating a relationship between Shabbat and the Mishkan. Our sages were thus precise in their framing the prohibitions of Shabbat, the melachot, through the lens of the building of the Mishkan (although there is a debate among the sages whether the prohibitions were based on the building or day to day activities of the Mishkan).

Aside from this frame, the Mishkan Shabbat association also allows us to consider another dimension of Shabbat. The question of objective reality or subjective experience.

The Mishkan is God's place irrespective of the human experience. And yet, the Torah identifies the building of the Mishkan with a purpose - ושכנתי בתוכם, "so that I (God) should dwell among you." Without our experience in the Mishkan through sacrifice and prayer, the Mishkan is devoid of significance.

This is true regarding the Shabbat experience as well. Masechet Shabbat reveals a tension related to the issue of the sanctity of the day. On the one hand, Shabbat is independently holy. Unlike Yomtov, which is set by the Beit Din in their sanctification of the month, Shabbat has an objective reality. It occurs every 7 days with or without our setting the calendar. Yet, our subjective experience of holiness and even personal pleasure is paramount in the Sages view of Shabbat. The goal of the Shabbat restrictions, both the 39 melachot and the rabbinic decrees, is to provide us with the platform to benefit and appreciate the true meaning of rest and work. Without our personal subjective experience manifested in refraining from certain activities and engaging in others, Shabbat isn't Shabbat. The holiness of the day also requires man to make it unique and special. We see this idea in the Gemara's discussion about kiddush and havdala and similarly when stranded in a desert when the day of the week is unclear. The decision about how to count seven days is centered around whether one sees the creation of the world through a human or divine perspective. The magic of Shabbat, like the mishkan, is that it highlights the symbiotic relationship of humanity needing G-D and God needing humanity. Our prioritizing of Shabbat and how we choose to spend our time allows G-D to dwell amongst man.

The tension of subjectivity versus objectivity is also best expressed in the laws of amira l'akum. Some sources (mobilizing the verses in Isaiah 57) describe how Shabbat has a discrete holiness which is compromised if any creative acts are performed by anyone. Not only can one not ask a non-Jew to do melacha, but (according to some traditions), one can also not benefit from a melacha that a non-Jew did for himself or another non-Jew. However, in certain circumstances, the Rabbis took significant liberties to enable non-Jews to perform what would otherwise be considered prohibited activities on Shabbat. These actions enabled us to thrive in the magic of Shabbat. Chazal understood without these sensitivities and liberties, the spirit of Shabbat would be lost. Sometime the greatest acts of humility and leadership are seen in the creation of that

subjective experience. In many ways Chazal paved a path for us to find the essence of Shabbat. Despite the objective unyielding holiness of the day, through the Shabbat, humanity finds God as a partner.

THE SPIRIT OF SHABBAT ZEMIROT

THANKS TO RABBANIT MALKE BINA

I want to congratulate everyone who just completed the study of Masechet Shabbat and say a special yasher koach to the contributors, editors and readers of the unique Daf Yomi Summary. This excellent publication is a fantastic initiative that helps to elucidate and enrich the Daf for its many subscribers. At the siyum those who finished the Masechet recited the Hadran Alach, declaring that they intend to return to the study of Shabbat again and again, in effect saying lehitraot, see you, rather than farewell. I've no doubt that the Daf Yomi Summary community will be revisiting Masechet Shabbat in seven years' time if not sooner!

There are those who say that the word Hadran derives from Hadar - glory and that the phrase Hadran Alach means our glory is to You and Your glory is to us, a beautiful concept. When I think of Masechet Shabbat therefore I think not only of the extensive and intricate mitzvot connected to keeping Shabbat but also the spirit and glory of the Sabbath day, G-d's special gift to the Jewish people.

For me, one of the most inspiring and uplifting ways to exalt the majesty of Shabbat is through song, the traditional zemirot that we sing around our tables on Friday night, Shabbat day and at seudah shlishit. The zemirot praise G-d and Shabbat, expressing amazement at the marvels of the world, welcoming the Sabbath bride dressed in beautiful garments, savoring the delicacies that we eat and the scented wines that we drink. We believe that on Shabbat we receive an additional soul, a neshama yetera. This neshama reaches the heavenly heights through the poetry of the zemirot that we sing with fervor and love. In the words of Ka Echsof composed by Rebbe Aharon of Karlin which we sing on Friday night

י-ה אכסף נעם שבת המתאמת ומתאחדת בסגלתך

- G-d I yearn for the sweetness of the Sabbath, perfectly fitting, and becomes united with Your treasured ones...

As Rabbanit Sarah Baumol, head of Matan's Daf Yomi group writes in her article, Shabbat is an island in time and a taste of Olam Haba. It is enhanced and elevated by heartfelt zemirot, praising Hashem -The Sabbath, sweetness of souls, the Seventh Day, delight of spirits and bliss of souls G-d I long for the sweetness of the Sabbath (Ka Echsof).

THE SPIRIT OF SHABBAT

THANKS TO RABBANIT SARAH BAUMOL

Several years ago, I was fortunate to be a student of Prof. Rabbi Yehuda Brandes' studying Masechet Shabbat. Before we began, the Rabbi promised us that although by the end of the year, we might not remember all the intricate details of הלכות שבת, our weekly spiritual experience of שבת would never be the same. Indeed my Shabbat experience was so enhanced by that year of study that I have

repeated his statement to my own students in the Daf Yomi group each cycle since then, and they too have felt the same.

Over the course of the past six months we have delved into many aspects of the 39 מלאכות, the biblical prohibitions of labor on the Sabbath, all based on the work done in the desert by the Israelites constructing the משכן. We learned of the many additional rabbinic prohibitions, גזירות, which help us maintain a distance - a "fence" to keep us from actually doing these מלאכות. Both of these areas are related to one side of Shabbat, "לא תעשה בו כל מלאכה", the "שבתון".

However there is another side to the Shabbat - and that is the Spirit of Shabbat. Many of the rabbinic restrictions such as מוקצה, חול, and עובדין דחול, are not necessarily related to any of the 39 מלאכות.

The Rambam in the 24th chapter of הלכות שבת writes the following: "There are activities that are forbidden on the Sabbath despite the fact that they do not resemble the [forbidden] labors, nor will they lead to [the performance of] the [forbidden] labors. Why then are [these activities] forbidden? Because it is written [Isaiah 58:13], "If you restrain your feet, because of the Sabbath, and [refrain] from pursuing your desires on My holy day..." and it is written, And you shall honor it [by refraining] from following your [ordinary] ways, attending to your wants, and speaking about [mundane] matters."

This passage describes the Shabbat as a day different from all others. A day in which one walks differently, talks differently, eats differently and in this way honors the Lord. These aren't the מלאכות, the actual labors which are prohibited. There is no biblical prohibition against walking at a brisk pace on Shabbat, however it isn't in the spirit of Shabbat. It is in this way we acknowledge the creation of the world by the Almighty in six days, with the day of rest on the seventh. We are actually emulating G-d by "resting" on this day. However our rest is not the typical rest & relaxation of a vacation. It is a spiritual rest, which we define by our actions, totally different than those of the other six weekdays.

The Gemara describes in great detail the different ways in which Chazal personally labored on their own in preparation of the Shabbat, from the purchase of special foods, the preparation of them on their own - as opposed to having servants prepare - the dispute of Beit Hillel and Beit Shamai on how to select the best foods for Shabbat, and perhaps one of the most beautiful examples, the lighting of the Shabbat candles.

Most Jews, and probably non-Jews as well are aware of the tradition of lighting candles at the onset of Shabbat. It's interesting to note that this is not even a biblical mitzvah! It is a way of honoring the Shabbat, introducing the Spirit of Shabbat into our homes, and enhancing the beauty of our dining room table. Most of the second chapter of Masechet Shabbat is dedicated to an intricate and detailed discussion of what type of oil and what type of wick to use so that the light shall shine brightly. What one should do if he is so poor that he doesn't have enough money for both wine for Kiddush and Shabbat candles? How should a man remind his wife and family of the onset of Shabbat, lighting the candles, and many other details? In relation to this topic, one must keep in mind just how expensive oil was in the Middle Ages.

The Gemara on Daf 23 writes:

אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו.

The words "שלום בית" are interpreted by Rashi as a technical issue. Lack of light on the one hand is צער, suffering for the family to eat their meal in darkness. Additionally it can lead to disharmony among the members of the family if due to the darkness they bump into each other possibly causing physical harm. The כלבו, one of the early medieval commentators, explains that a lack of light would cause a person to become angry with his family. All these negate the spirit of the Sabbath - which is one of peace and tranquility.

The Maharal introduces yet another element - the combination of ceasing work together with the light shining in our homes, brings complete peace. The light allows us to see the differences and the peace comes about from our ability to differentiate between חול וקודש, the weekdays and the Shabbat. That is the true peace that we can bring into our homes. It is not enough to cease from work which is the חול, we also need to receive the holiness, the קדושה and the light is what enables this.

And finally - the Rambam in the 5th chapter of הלכות שבת writes the following:

הדלקת נר בשבת אינה רשות... ולא מצוה... אלא חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת, אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת, וחייב לברך קודם הדלקה...

"The kindling of a Sabbath lamp is not a matter left to our volition - i.e., [it is not a matter about which,] if one desires, one may kindle it, but if one does not desire, one need not. Nor is it a mitzvah that we are not obligated to pursue - e.g., making an eruv for a courtyard or washing one's hands before eating. Instead, it is an obligation.

Both men and women are obligated to have a lamp lit in their homes on the Sabbath. Even if a person does not have food to eat, he should beg from door to door and purchase oil "

The final aspect of the Spirit of Shabbat is that of עונג - pleasure - physical pleasure from special foods, wine and the sheer joy of spending the Shabbat with one's family.

One of the prime examples of this is the קידוש רבה - the Kiddush at the mid-day meal on Shabbat. The mitzvah of Kiddush on Friday night is our way of welcoming the Shabbat into our midst, and Havdala at the termination of Shabbat is our way of escorting the Sabbath Queen from our lives in the coming week. Both of these are based on the passage "זכור את יום השבת לקדשו" .

However, the Rabbis added an additional Kiddush, the קידוש רבה - at the midday meal on Shabbat. The Gemara discusses the blessing for this Kiddush, and the conclusion that it is only the blessing on the wine. The additional פסוקים, which we are accustomed to recite before the blessing on the wine, are a nice addition but not really part of this Kiddush. The Rambam explains that this is a way of enhancing the "honor" כבוד of the Sabbath meal. It is therefore imperative for this wine to be part of the meal itself. The practical implication then would be that although one may have attended a Kiddush at the synagogue, or at a friend's home, according to the Rambam one would still be required to start the Shabbat meal at home with Kiddush - a blessing on the wine once again.

How do we incorporate the Spirit of Shabbat into our lives? It is a combination of light, joy, peace, and holiness, which we introduce into the mundane physicality of our lives - into our food and drink, into how we walk and how we talk. All these details brought together change the tone of our lives and create an "Island in Time" a day for one day every week. This gives us a meaningful taste of the world to come here in our world, in our homes and is the real meaning of the gift of Shabbat which Hashem has given us.

HADRAN ALACH MESECHET SHABBAT

THANKS TO RABBANIT MICHAL TIKOCHINSKY

פעם כשהבן שלי היה קטן ועדיין בקושי ידע לדבר, הערתי לו על משהו שעשה "אסור!". אינני זוכרת מה זה היה, יתכן שתלש עלים מן העציץ בסתם יום של חול. אבל את תגובתו אני זוכרת עד היום "אסור, שבת!". פתאום הבנתי שמבחינתו המילים "אסור" ו"שבת" הן מילים נרדפות. גם עבור מי שלומד מסכת שבת, ובהמשך את מסכת עירובין, מכיר את השבת בעיקר מן הזווית הזו שלה.

עד הפרק השביעי של המסכת אנו עסוקים בהכנות לשבת: הכנת הנה, הכנת התבשילים, הטמנה וכיו"ב. במרכזם של עניינים אלו הזהירות והחשש מן האיסור. "שמא יחתה" "שמא יטה" וכך יוצא שההכנות לשבת כרוכות באימת הדין המרחפת מעל השבת. הפרקים שלאחר מכן כבר עוסקים באיסורי מלאכה בעקבות משנת ל"ט אבות מלאכה. וגם כאן אנו מוצאים את פרטי הפרטים של איסורי שבת. במלאכת קושר למשל, אנו עסוקים במידת חוזקו של הקשר, באיכותו, בטיבו, בכוונתו הקושר, במשך הזמן שנועד הקשר להחזיק מעמד, וכיו"ב. עד כי הלומד את המסכת סבור כי שבת היא אוסף של פרטים תמצית הדקדקנות ההלכתית. כמי שהגישה לאחרונה כמה נשים לבחינה בהלכות שבת (במסגרת תוכנית ההלכה בבית המדרש במגדל עוז), אני יכולה לומר שמזווית מסוימת נראה שהפרטים הקטנים, תתי הסעיפים ופיתולי ההלכה רק מעמיקים עוד ופושטים על כל מרחבי השבת. הלכות שבת אינם מסיימות בפרטי איסורי מלאכה ועליהם נוספו איסורי חכמים. המפורסם שבאיסורים הוא האיסור המכונה בפי העם "מוקצה" והוא כולל גם איסור של טלטול כלים וגם את האיסור לטלטל חפצים שהוקצו משימושו של אדם. איסור זה הפך להיות המצבין של השבת מפני שאיננו זורעים, קוצרים או חורשים ביום-יום, ועל כן השביתה ממלאכה בשבת אינה ניכרת. אלא שזו זווית אחת בלבד של השבת. בעניין השבת התורה ציוותה אותנו בלשון כפולה: "שמור" ו"זכור" ושניהם בדיבור אחד נאמרו. ההיתפסות לצד ה"שמור", לצד האיסורי של השבת היא מפני שיש לו יחסי ציבור טובים. הוא צד מוגדר, אפשר לכמת אותו ולמסגר אותו ועל כן הוא הראשון שאותו אנו פוגשים. אבל יש גם צד ה"זכור" הצד החיובי של התוכן שאנו יוצקים בשבת. כבר ישעיהו הנביא זעק שזהו מרכז העמוק של השבת. מילותיו מהדהדות בליבותינו עד היום:

אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר ידאז תתענג עליה' והרכבתיך על-במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר

ישעיהו מבקש להעביר למרכז את המושגים של עונג שבת ושל כבוד השבת. מושגים הכרוכים בהוראות מעשיות הבאות לידי ביטוי בלבוש הולם וייחודי לשבת, בשפה, בתוכן השיחות, בקצב ההליכה, ובשלווה שהשבת אמורה להשרות על האדם. מתוך הבנה שיש בשבת מסר רחב יותר מסך כל פרטי ההלכה והוא הציווי על השביתה, על הפניות הנפשית על שכחת החולין והדאגות והפרטים שהוא מביא איתו. סילוק כל המסיחים יביא את ההרפיה המבוקשת, את מה שכל יהודי מרגיש בשניה שבה נכנסת שבת כשבאותו רגע מסתלק הרוגז, והכעס, הלחץ והעצבנות, השעון כמו נעצר והשבת נכנסת ובאחת אנחנו לובשים הוד מלכות. כלשונה של רבקה אליצור "ולא תאמר עוד רוץ וברח, כי תחייך וכך תאמר: שבת שלום ומבורך" ובשפת המקובלים "רזא דשבת איהי שבת דאתאחדת ברזא דאחד למשרי עלה רזא דאחד..." היינו האפשרות להתמקד נובעת מסילוק כל המונעים ואז אנו מסוגלים להתייחד עם הקב"ה.

מכאן, שחז"ל בעיצוב איסורי מוקצה ביקשו לממש את אותו העקרון שזיהו באיסורי מלאכה ולמתוח אותם גם למחוזות בהם זיהו שכבוד השבת אינו ניכר מספיק (אמנם, על פי הרמב"ם יש עוד שני טעמים נוספים לאיסורי מוקצה על גווניהם ולראב"ד הסבר אחר נוסף). ובכך טרחו חז"ל למסוך את קדושת השבת על היהודי הפשוט או הנכבד ביותר, על האיש העמל ועל זה שגם ביום חול עבודתו נראית כשביתה תחת המזגן ועל כורסה נוחה כאחד.

כשאומרים שאלוקים נמצא בפרטים הקטנים מתכוונים בדיוק לזה. וכפי שניסח ביאליק בלשונו הזהב (במאמרו אגדה והלכה):

מי יאמר, מי יכריע, יציר כפיה של מי היא, על ידי מי היתה למה שהיתה: על ידי ההלכה, או על ידי האגדה?
קנ"ז דפים יש במסכת שבת וק"ה במסכת עירובין, והאגדה שבהן כמוה כאין. רובם עיונים ודקדוקי הלכות בל"ט מלאכות ותולדותיהן וקביעת תחומין; במה מדליקין, במה בהמה יוצאה, כיצד משתתפין בתחומין -

כמה יגיעת רוח! כמה בזבוז חריפות על כל קוץ וקוץ!
וכשאני עובר בין אותם הדפים ורואה שם חבורות חבורות של תנאים ואמוראים בעבודתם, אני אומר: אכן, אמני חיים אני רואה לפני!

אמני חיים בבית היוצר ועל האבניים!
עבודת רוח כבירה כזאת, נמלית וענקית כאחת, עבודה לשמה ומתוך אהבה ואמונה בלי מצרים אי אפשר לה בלא רוח הקודש.

כל אחד מן היחידים ההם עשה את שלו לפי צביונו ונטיית נפשו, וכולם יחד כפופים היו לרצון גבוה המושל בהם.
אין זאת כי אם אידיאה נשגבה אחת, צורה אחת עליונה של שבת רחפה לפני עיני האנשים המפורדים האלה, ורוחה הוא שקבצם הנה מכל הדורות ועשאים שותפים ביצירתה ובשכלולה. כל "מתקיף", כל "ו' רמיניהו", כל סייג וכל גדר - אינו אלא תג ציורי חדש, פיתוח נוסף באותה הצורה, תג ופיתוח מוכרחים, מפני שבלעדיהם לא תהיה למה שצריכה להיות.

ומה פרי כל העבודה הטרחנית הזאת של ההלכה? - יום שכולו אגדה.

את יופיה של השבת קשה לקלוט כשמתרוצצים בין דפיה של מסכת שבת, כשמתבוססים בקפלי כל הלכה במשנה וכל מחלוקת כפי שהיא

לדורותיה. את היופי של השבת ניתן להבין רק בשבת עצמה. כשכל האיסורים האלה מתלכדים לזמן מנוחה, לשקיעה ברוח, להשפעת אהבה, לשיעורי תורה, לפניויות אמיתיות. רק מי שצופה בשבת מלמעלה, ולא שוקע בפרטים מסוגל להבין את היצירה המפוארת הזו של הלכות שבת שביאליק משווה אותה לעבודה אדריכלית שכל זווית בה מוקפדת. אך המתבונן ביצירה השלמה אינו מודע לתרשימים המייגעים שעומדים ביסודה.

סודה של השבת

THANKS TO RAV YOSEF-TZVI RIMON

עיון במלאכות שבת מראה שמטרתם איננה המנוחה. ישנם אנשים שמרגישים מנוחה גדולה דווקא כאשר הם עסוקים בכתיבה, או לפחות כשהם כותבים דבר מה שהם חוששים לשכוח. גם הדלקת אור בימינו איננה קשה כלל, וכך גם חימום אוכל במיקרוגל, ובכל זאת נאסרו מלאכות אלו ועוד מלאכות רבות שאין בהן כל קושי.

ישנן מלאכות שנאסרו, אף שהאיסור גורם לנו לעבוד קשה יותר. דוגמה לכך היא מלאכת בורר. השולחן ערוך (שי"ט, ב) פוסק: הבורר פסולת מתוך אוכל, אפילו בידו אחת - חייב.

והרמ"א מוסיף:

ואפילו האוכל מרובה, ויש יותר טורח בברירת האוכל - אפילו הכי לא יברר הפסולת.

אם ישנה למשל ערמה של גרגרי אורז שבתוכה גרגיר מקולקל או משהו אחר, אסור להוציא את הגרגיר המקולקל. האדם יאלץ במקרה זה להוציא את הגרגירים הטובים (מה שאינו ריאלי כל כך), או למצוא פתרונות אחרים, כגון להוציא את הפסולת עם מעט אוכל. כך או כך, ברור שהאדם יצטרך לעבוד קשה יותר, ואילו הפתרון הקל ביותר הוא בדיוק מה שהתורה אסרה: להוציא את הגרגיר המקולקל. התורה אסרה בכל מקרה להוציא פסולת מאוכל, והתירה לברור רק בדרך מסוימת מאוד (אוכל מפסולת, ביד ולא לתר). מכאן שהקריטריון המנחה אינו הקושי שבפעולה, אלא משהו אחר.

עיקר השבת: שבתה - עצירת הפעילות

כשמתבוננים היטב בציווי התורה, ניתן לראות שהתורה לא דיברה רק על מנוחה. התורה מדברת בדרך כלל על משהו אחר: על שבתה. למשל, בפרשת בשלח (שמות ט"ז, כה-ל) מסופר על המן שירד לעם ישראל. בשבת לא ירד מן, אך ביום שישי ירדה מנה כפולה של מן:

ויאמר משה אכלהו היום כִּי־שבת היום ליהוה היום לא תמצאהו בשדה כוששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה־בו כזויהי ביום השביעי יצאו מן־העם ללקט ולא מצאו (ס)
כחויאמר יהוה אל־משה עד־אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי כטראו כִּי־הוה נתן לכם השבת על־כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל־יצא איש ממקמו ביום השביעי לוישבתו העם ביום השבעי

התורה מדברת כאן על שבתה. מה הכוונה 'שבתה'? כדי לעמוד על פירושה של מילה זו, נעיין במקום אחר שבו היא מופיעה. כאשר נח יוצא מן התיבה, הוא מקריב קרבן לה'. בעקבות קרבנו, הקב"ה מבטיח שלא להביא עוד מבול על העולם (בראשית ח', כא-כב):

וירח יהוה את־ריח הניחח ויאמר יהוה אל־לבו לא־אסף לקלל עוד את־האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא־אסף עוד להכות את־כל־חי כאשר עשיתי.

כבעד כל־ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו

מהי הכוונה בכך שקיץ וחרף, יום ולילה, "לא ישבתו"? כאן הכוונה ברורה: המבול גרם לכך שלא יהיה קיץ וטשטש את ההבדל בין יום ולילה, כיוון שהשמש לא נראתה. אולם, מהיום והלאה לא יהיה יותר מבול. כל מערכות הטבע "לא ישבתו", כלומר לא תפסקנה את פעולתן.

אם כן, 'לשבות' פירושו להפסיק. התורה אינה מדברת על מנוחה ומרגוע, אלא על שבתה, על הפסקת הפעילות. בכל השבוע האדם פועל ויוצר, ואילו בשבת עליו להפסיק את יצירתו.

למעשה, המילה 'שבת' נגזרת מהמילה 'שבתה', שפירושה הפסקה. גם אם יש במצות השבת מרכיב של מנוחה, כפי שראינו לעיל, עיקר מטרתה איננה המנוחה אלא השבתה, ההפסקה. לכן, התורה אינה אוסרת דווקא פעולות קשות ומייגעות, היא אוסרת פעולות שיש בהן חידוש ויצירה!

מהותה של השבת

ננסה לבאר יותר את הדברים. כפי שראינו, עיקר השבת איננה המנוחה אלא השבתה. ישנם דברים שאין בהם כל קושי, ובכל זאת הם נאסרו בשבת. אחד הבולטים שבהם הוא איסור הוצאה. אדם המחזיק חפץ בכיסו ויוצא עמו לרשות הרבים, עובר על איסור שבת מן התורה! גוי אינו רשאי לשמור בשבת גם על האיסורים הללו.

העולם אמור לעבוד בלא הפסקה

באופן בסיסי, העולם כולו אמור לעבוד תמיד. אין חוסר יצירה:

"ויום ולילה לא ישבתו". אמנם ישנם זמנים שבהם

האדם נח, אולם מנוחה זו נועדה כדי שיהיה לו כוח לעבוד. המגמה

של העולם היא יצירה, עבודה, 'כבשוה'.

הקב"ה שבת בשבת. לא מדובר על מנוחה אלא על הפסקת היצירה בעולם הזה. התנתקות מהעולם הזה וחיבור לעולם גבוה יותר, לעולם הבא.

שבתה זו איננה מיועדת ליצורי העולם הזה. העולם הזה ממשיך

לעבוד. בשבת - רק הקב"ה שבת. כל הבריאה המשיכה לעבוד כרגיל!

אדם השובת בשבת עובר בכך על שני דברים:

א. הוא מבטל את יסוד הבריאה, שבה אמורה להיות יצירה תמידית

(מותר לו לנוח, אך לא לשבות).

ב. הוא נוטל כתרן של מלך. השבתה בשבת מיוחדת לקב"ה.

שבתה של בני האדם מראה כאילו הם משתמשים בדבר המיוחד למלך בלבד.

הקב"ה, עם העולם הגבוה והעליון.

במדרש (דברים רבה, פרשה א') ניתן לראות, שהשבת אינה רק הידמות של עם ישראל לקב"ה, אלא היא יוצרת חיבור וקשר ביניהם, עד שגוי ששומר שבת דומה לאדם המפריע לפגישה זוגית של בעל ואישה (או של מלך ומלכה):

ומה ראית לומר עובד כוכבים ששמר את השבת חייב מיתה? אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: בנוהג שבועולם מלך ומטרונה יושבין ומסיחין זה עם זה, מי שבא ומכניס עצמו ביניהם אינו חייב מיתה? כך השבת הזו בין ישראל ובין הקב"ה, שנאמר 'ביני ובין בני ישראל', לפיכך כל עובד כוכבים שבא ומכניס עצמו ביניהם עד שלא קבל עליו לימול - חייב מיתה!

השבת שלנו מול שבת העמים

אם כך, השבת של עם ישראל ממש הפוכה מיום ראשון של הגויים. יום ראשון של הגויים נובע מכך שהאדם הוא יצור חלש. האדם אינו א-לוהים, וממילא הוא צריך לנוח. המנוחה ביום ראשון נותנת כוחות לעבודה. המנוחה מראה שאנו רק בני אדם, וממילא אין לנו

ברירה אלא לנוח יום אחד בשבוע.

אצל עם ישראל השבת איננה נובעת מחולשה, איננה נובעת ממצויאות של בני אדם. להפך, השבת נובעת ממצויאות גבוהה, מהידמות לקב"ה. השבת היא הפסקת היצירה, עיסוק ברוח בלבד, חיבור לעולם גבוה ונפלא.

להתענג על ה'!

מהות זו של השבת כשבת של הקב"ה משתלבת היטב עם רעיונות המופיעים בספרי קבלה ובספרי חסידות בנוגע לשבת. נראה את לשונו של ה' הנותנת שלום (ח"ב, מבוא, פרק ב'), המתאר את השבת כזמן של חיבור ושל דבקות בין הקב"ה וכנסת ישראל, כזמן שבו ניתן להרגיש קרבת אלוקים - "אז תתענג על-ה'":

דהיינו שזמן הייחוד של המלך והמטרוניא קוב"ה וישראל הוא בשבת, שזה עיצומו של יום השבת 'ביני ובין בני ישראל', יום הדבקות. וזו התכלית הפנימית של שבת, להרגיש קרבת אלקות ותענוג הדבקות, כמאמר הנביא 'אם תשיב משבת רגלך וגו' אז תתענג על ה', וכדברי המסילת ישרים... שהוא הוא התענוג העילאי ביותר, בבחינת 'ואני קרבת אלקים לי טוב' (תהילים ע"ג, כח).

מבחינת האדם - השבת קדמה לימי המעשה!

ניתן להביא ראיה נוספת הן לכך שעיקרה של השבת אינו מיועד למנוחה, הן לכך שאיננה התנתקות מעולם המעשה. מה קודם למה - ששת ימי המעשה או השבת? לכאורה ששת ימי המעשה קודמים, שהרי כך הייתה בריאת העולם: בתחילה ברא הקב"ה את העולם בשישה ימים, ואחר כך שבת ביום השביעי. ואולם, כל זה הוא מצדו של הקב"ה, מצד בריאת העולם. מצדו של האדם היו הדברים הפוכים: האדם נברא ביום השישי, כך שתחילת חייו הייתה בשבת, ורק לאחר מכן הגיע לששת ימי המעשה.

יסוד זה מופיע כבר בגמרא בשבת סט: נחלקו שם אמוראים מה דינו

השבתה בשבת - הידמות לקב"ה

מתנה מיוחדת נתן הקב"ה לעם ישראל. הקב"ה פשר לעם ישראל לשבות בשבת. הקב"ה פשר לעם ישראל להתנתק יום אחד מעולם היצירה, לא התנתקות לשם מנוחה, אלא התנתקות מוחלטת שיש בה הידמות לקב"ה: "והייתם כא-להים!" אין זו מנוחה הנובעת מחולשה, אלא להפך. זוהי שבתה שיש בה הידמות לקב"ה. התורה אכן אומרת על השבת: שבת לה' אלהיך (שמות כ', ט). השבת שייכת לה'. השבת היא מעל המציאות. אנו מקבלים זכות עצומה כבני אדם להתחבר לשבת של הקב"ה.

השבת - מעין עולם הבא

חז"ל בכמה מקומות קובעים ששבת היא 'מעין העולם הבא'. כך נאמר למשל בגמרא בברכות (נז:): שבת - אחד מששים לעולם הבא. שבת אנו מתנתקים מעולם היצירה והעשייה ומתחברים לעולם גבוה ועליון. יש לנו הזדמנות מיוחדת להיות יום אחד במציאות שמעבר לעולם הזה, במציאות של 'מעין עולם הבא', לשאוב משהו מעולם גבוה ונפלא, להתקרב לקב"ה ולהידמות לו.

ביטוי לשלמות העולם

המנוחה בשבת מבטאת את שלמות העולם. כך מובא בשאלות דרב אחאי גאון (שאלת א'): דכד ברייה קודשא בריך הוא לעלמיה, ברייה בשיתא יומי ונח ביומא דשבתא וברכיה וקדשיה, כאיניש דבני ביתא, וכד מצבית ליה וגמר ליה לעבידתיה עביד היולא חד יומא... ואמר לן רחמנא: נוחו ביומא דשבתא כי היכי דנחי ביה אנא.

[תרגום: כשברא הקב"ה את עולמו, בראו בשישה ימים ונח ביום השבת וברכו וקידשו, כאדם שבונה בית, וכשמתקנו וגומר עבודתו עושה שמחה של יום אחד... ואמר לנו הקב"ה: נוחו ביום השבת, כשם שנחתי בו אני.]

הקב"ה איננו זקוק למנוחה. מנוחתו של הקב"ה מבטאת שלמות, השלמת העולם, שמחה על דבר שלם שנברא, כשם שאדם שמח כשהוא מסיים לבנות בית. עם ישראל זוכה להידמות לקב"ה באותה מנוחה המבטאת שלמות, באותה מנוחה המבטאת חיבור לעולם גבוה ועליון, חיבור לקב"ה.

ביטוי לקשר מיוחד של עם ישראל עם הקב"ה

השבת היא מציאות של קדושה: ויברך א-להים את ימי השבוע ויקדש אתו (בראשית ב', ג). זהו עומק כוונת התורה כאשר קראה לשבת "אות ברית" (שמות ל"א, טז-יז):

ושמרו בני ישראל את-השבת לעשות את-השבת לדרתם ברית עולם יזבינו ובין בני ישראל את הוא לעלם כ-ששת ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ וביום השביעי שבת וינפש

מהו האות שבין הקב"ה וכנסת ישראל? מדוע האות בא לידי ביטוי דווקא בשבת? התשובה היא, שהשבת מכילה דבר אלוקי שאיננו שייך למציאות הארצית. קיום השבת מראה על הקשר המיוחד בין עם ישראל והקב"ה, על ההתקדשות המיוחדת של עם ישראל ועל הידמות שלו לקב"ה. התקדשות זו מצביעה על החיבור המיוחד של עם ישראל עם

אין הוא מתפנה לחשוב: האם הוא רץ לכיוון הנכון?

השבת אמורה לתת לנו אור של מחשבה: להיכן אנו רצים? האם אנו רצים אחר מטרות גבוהות ונעלות, אחר בניין פנימי ומשפחתי, אחר קרבה לקב"ה? או שמא אנו רצים אחר כבוד, אחר כסף, אחר תאוות?

צריכים אנו ליצור, לפעול ולעשות; טוב הדבר שאנו מרוויחים כסף (כל אחד לפי מדרגתו), המאפשר לנו ליצור ולשכלל דברים רבים בעולם. ואולם, אסור שמרוץ החיים יהיה אחר תאוות, אחר כסף ואחר תענוגות. לא זו היא מטרת החיים. דברים אלו לא ירוממו אותנו, וגם לא יתנו שמחה בחייונו. גם לאחר שאדם יצבור כסף רב, הוא לא יתמלא בשמחה אם לא תהיה לו בנייה פנימית ומשפחתית. אם לא תהיה לו קרבה אמיתית לקב"ה!

בשבת אנו עוצרים, מתקדשים ומהרהרים: מהו כיוון הריצה הנכון? להיכן נרוץ השבוע? כיצד נוסיף ליצור ולשכלל מבלי לפגוע בעולם הפנימי שלנו? כיצד נפתח ונעצים את העולם, כך שגם נפשנו תפרח ותאיר? כיצד נצליח ליצור בעולם החומר, אך לרוץ כל העת את ריצת החיים, את ריצת הנשמה השואפת להתחבר לבוראה?

של אדם המהלך במדבר ואיננו יודע מתי שבת: לדעת ר' הונא עליו לספור שישה ימים ואחר כך לעשות שבת. לדעת ר' חייא עליו לעשות שבת ואחר כך לספור שישה ימים. בגמרא מבואר, שרב הונא סבר שיש ללכת לפי בריאת העולם, ואילו ר' חייא סבר שיש ללכת לפי בריאת האדם:

אמר רב הונא: היה מהלך (בדרך או) במדבר, ואינו יודע אימתי שבת - מונה ששה ימים ומשמר יום אחד. חייא בר רב אומר: משמר יום אחד ומונה ששה. במאי קמיפלגי? מר סבר: כברייתו של עולם, ומר סבר: כאדם הראשון.

מכאן ניתן להסיק שני דברים:

- השבת לא ניתנה לאדם כמנוחה (לפחות בשבת הראשונה בחייו), שהרי היא ניתנה לו כשאך יצא לאוויר העולם, קודם שיגע ועבד.
- בחנית האדם עיקרה של השבת איננו בהפסקה שלאחר שישה ימי עבודה (אם כי, כאמור, ייתכן שגם פן זה קיים), אלא בהשפעת השבת על ששת ימי המעשה. השבת ניתנה לאדם לפני ימי המעשה, מתוך מגמה שבעקבות השבת ינהג האדם בצורה נכונה יותר בשישה ימים אלו.
- השבת היא פתיחה להמשך, קדושה שממנה נובעים ימי המעשה הבאים בעקבותיה.

שני עניינים יש אם כך בשבת: האחד, רוממות ישראל לקדושה עליונה וגבוהה; והשני, השפעה על עולם החול. שני העניינים נזכרים בדבריו של הרב קוק (עולת ראייה, ח"ב, עמ' מה):

קדושת שבת יש שניים בכוחה: האחד - מה שהיא מקדשת ומעלה את ישראל בקדושתה העליונה ומרוממת אותם בעצם קדושת היום, למעלה מכל ענייני חול, ומדבקתם בכבוד עליון וקדושה עליונה. והשני - מה שהיא ממשיכה גם כן את כח כל ימי המעשה, עם כל חילוניהם ושפלותם, שעל ידי מה שהם נזכרים בקדושת השבת הנם מתרוממים.

בעולם הרגיל נתפסת השבת כיום שבא בסופם של ימי המעשה, כיום שנחים בו מן העמל הקשה של כל השבוע. גם בהלכה יש משמעות לכך שימות השבוע קודמים לשבת ומכילים בהם את צרכי השבת. בכך ניתן מקום להבנה הפשוטה, שהשבת מעידה על בריאת העולם, שבה היו תחילה ששת ימי המעשה ורק אחר כך שבת. ואולם, בשבת היהודית יש משהו הרבה יותר גדול - לא רק שבת של בריאת העולם, אלא גם שבת של אדם הראשון, שבת שקדמה לימי המעשה. השבת איננה רק מנוחה לאחר שבוע קשה. השבת איננה 'שכר העבודה' של כל השבוע. השבת היא הנותנת, המעניקה. השבת פותחת את ימי המעשה. השבת היא הדבר המביא אותנו לשמי שמיא, כך שנוכל לעבוד בששת ימי המעשה מתוך עוצמה גבוהה, מתוך קדושה מיוחדת, מתוך מוסר עליון. השבת מביאה אותנו לכך, שאמנם רגלינו בארץ, אך הן מקבלות את השראתן כל העת מנקודה גבוהה, מעולם עליון ונשגב.

לאן אנו רצים?

ההפסקה בשבת יש בה כאמור ניתוק מהעולם הזה וחיבור לעולם גבוה, ניתוק שאמור לקדש ולטהר אותנו, להשפיע על הנפש שלנו ועל כל עשייתנו ויצירתנו בימות החול.

עלינו לנצל את הקדושה ואת ההפסקה בשבת למחשבה על ה'ריצה' שלנו במהלך השבוע. כאשר אדם עסוק בעשייה, לעתים מתוך ה'ריצה' שלו